

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РИСУНОК ТА ЖИВОПИС ЗА ФАХОМ

Освітня програма «Образотворче мистецтво»

Першого (бакалаврського) рівня

**Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація»**

Галузь знань 02 Культура і мистецтво

**Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 8 від “18 ”01. 2024 р.**

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Рисунок та живопис за фахом
Викладач (-і)	Сандюк В.С., доц. кафедри Сандюк Л.П., старший викладач кафедри Попенюк Ю.А., доц. кафедри Якимечко М.Б. – доцент кафедри
Контактний телефон викладача	Сандюк В.С.+380679480288 Сандюк Л.П.+380672719961 Попенюк Ю.А. +380678112523 Якимечко М.Б. +380679505937
E-mail викладача	Сандюк В.С. volodymyr.sandyuk@pnu.edu.ua Сандюк Л.П. larisa.sandiuk@pnu.edu.ua Попенюк Ю.А. yuliya.popenyuk@pnu.edu.ua Якимечко М.Б. mykola.yakymechko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	21 кредит ЄКТС, 630 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Консультації із студентами проводяться відповідно до графіку розміщеного на інформаційному стенді та сайті кафедри. Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є академічний рисунок та живопис з натури голови та фігури живої людини.</p> <p>Програма навчальної дисципліни складається з 12 тем, які охоплюють лекційні й практичні заняття, а також самостійну роботу студентів. Весь курс поділено на чотири змістові модулі: Змістовий модуль 1. Рисунок та живопис голови живої людини; Змістовий модуль 2. Рисунок та живопис пів фігури людини. Змістовий модуль 3. Рисунок та живопис фігури людини. Змістовий модуль 4. Живопис та рисунок фігури людини в інтер'єрі.</p> <p>Навчальна дисципліна «Рисунок та живопис за фахом» пов'язана з іншими фаховими навчальними дисциплінами, які викладаються в інституті, зокрема «Основи композиції», «Історія мистецтв»,</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою вивчення навчальної дисципліни «Рисунок та живопис за фахом» сформувані у студентів образотворчу грамотність із створення в живописі та рисунку мистецького образу людини, що є базовим компонентом підготовки фахівців із спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».</p> <p>Основними цілями вивчення дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none"> – оволодіння рисунком та живописом людини як основою образотворчої грамоти, що дозволяє отримати знання і навички, необхідні для розвитку професійних і творчих якостей художника, а саме: художньої спостережливості, зорової пам'яті, образного мислення, творчої уяви і фантазії, естетичного смаку, а також тренує око і руку художника; – оволодіння студентами знаннями з анатомії людини та її відображення у рисунку та живопису; - формування знань, умінь і навичок із зображення з натури голови та фігури людини; - вивчення традиції зображення людини в образотворчому мистецтві України та зарубіжжя; 	

- вивчення традицій народного мистецтва Прикарпаття в процесі оволодіння рисунком та живописом.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Програмні компетентності

ІК 1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі образотворчого

ЗК 10. Навички міжособистісної взаємодії.

ФК3. Здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей.

ФК 9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

ФК 13. Здатність викладати фахові дисципліни у дитячих спеціалізованих художніх та мистецьких закладах освіти.

Результати навчання

1. Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу.

2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

8. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень; аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу.

16. Розуміти вагому роль українських етномистецьких традицій у стильових рішеннях творів образотворчого, декоративного та сучасного візуального мистецтва.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	8
практичні заняття	240
самостійна робота	382

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
5,6,7,8	«Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»	3-4	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
3 курс			

V семестр Змістовий модуль 1. Рисунок та живопис голови живої людини. (Залік)			
Тема 1. Особливості рисунку та живопису живої голови людини. Узагальнення та деталізація, цілісне сприйняття рисунку та живопису.	2		
Тема 2. Рисунок голови живої людини в трьох положеннях. Формат А-2, папір, олівець.		14	25
Тема 3. Рисунок голови живої людини в гуцульському головному уборі		14	25
Тема 4. Живопис голови живої людини. Формат 50x40, оргаліт, акрил.		14	22
Тема 5. Живопис голови живої людини в головному уборі. Формат 50x40, оргаліт, акрил.		16	22
VI семестр Змістовий модуль 2. Рисунок та живопис пів фігури людини. (Екзамен)			
Тема 6. Методика виконання рисунку та живопису пів фігури людини. Поясний портрет у творчості видатних митців.	2		
Тема 7. Рисунок оголеної пів фігури людини на драпірованому тлі (освітлення природне розсіяне). Формат А-2, матеріал – олівець, вугілля, сангіна.		14	22
Тема 8. Рисунок пів фігури людини в одязі (освітлення штучне контрастне). Формат А-2, матеріал – олівець, вугілля, сангіна.		14	22
Тема 9. Живопис пів фігури людини в одязі (освітлення природне розсіяне). Формат А-2, матеріал – олія, акрил).		14	25
Тема 10. Живопис одягненої в гуцульській стрій пів фігури людини (освітлення штучне контрастне). Формат А-2, матеріал – олія, акрил).		16	25
4 курс			
VII семестр Змістовий модуль 3. Живопис та рисунок фігури людини. (Екзамен)			
Тема 11. Методика виконання рисунку та живопису фігури людини. Фігуративні зображення у творчості видатних митців.	2		

Тема 12. Рисунок гіпсового екорше фігури людини. Формат А-2, матеріал – олівець, вугілля, сангіна.		18	20
Тема 13. Рисунок фігури людини на драпірованому тлі (освітлення природне розсіяне). Формат А-1, матеріал – олівець, вугілля, сангіна.		18	20
Тема 14. Живопис одягненої в народний одяг (Гуцульщини, Покуття, Опілля) фігури людини (освітлення штучне контрастне). Формат А-1, матеріал – олія, акрил		22	54
VIII семестр			
Змістовий модуль 4. Живопис та рисунок фігури людини в інтер'єрі. (Залік).			
Тема 15. Особливості виконання рисунку та живопису фігури людини в інтер'єрі.	2		
Тема 16. Рисунок фігури людини в інтер'єрі. (освітлення природне розсіяне). Формат А-2, матеріал – олівець, вугілля, сангіна.		18	40
Тема 17. Рисунок двох фігур людини в інтер'єрі. (освітлення природне розсіяне). Формат А-1, матеріал – олівець, вугілля, сангіна.		18	30
Тема 18. Живопис одягненої в народний одяг фігури людини в інтер'єрі. (освітлення штучне контрастне). Формат А-1, матеріал – олія, акрил		22	30
Всього	8	240	382
6. Система оцінювання дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Оцінювання з навченої дисципліни проводиться з метою перевірки знань і вмінь студентів, виявлення якості засвоєних компетентцій, формування рейтингу успішності. Оцінювання результатів навчання відбувається на принципах систематичності, об'єктивності та прозорості.</p> <p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни є уніфікованою в межах Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Оцінювання результатів навчання відбувається згідно положення «Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» розміщеного на сайті університету: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf</p> <p>Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти визначені у Положенні про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника:</p>		

https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozgenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf

Семестровий (підсумковий) контроль з дисципліни «Рисунок та живопис за фахом» проводиться у формі (заліку - 5 семестр, екзамену - 6 семестр, екзамену – 7 семестр, заліку – 8 семестр. Навчання оцінюється за 100 бальною шкалою.

Шкала оцінювання			
Університетська	Національна		Шкала ЄКТС
90-100	5	відмінно	A
80-89	4	добре	B
70-79			C
60-69	3	задовільно	D
50-59			E
26-49	2	Незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX
1-25			Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Оцінювання результатів навчання з дисципліни передбачає поточне оцінювання на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, а також складання екзамену.

Загальна система розподілу балів за різні види робіт

5 семестр (залік)

Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів
Практичні заняття	80
Самостійна робота	20
Заг. к-ть	100

6 семестр (екзамен)

Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів
Практичні заняття	80
Самостійна робота	20
Заг. к-ть	100

7 семестр (екзамен)

Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів
Практичні заняття	60
Самостійна робота	40
Заг. к-ть	100

	8 семестр (залік)								
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Вид навчальної діяльності</th> <th>Максимальна кількість балів</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Практичні заняття</td> <td>60</td> </tr> <tr> <td>Самостійна робота</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td>Заг. к-ть</td> <td>100</td> </tr> </tbody> </table>	Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів	Практичні заняття	60	Самостійна робота	40	Заг. к-ть	100
Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів								
Практичні заняття	60								
Самостійна робота	40								
Заг. к-ть	100								
Вимоги до письмової роботи	<p>Студенти виконують творчі завдання із самостійної роботи.</p> <p>Під час самостійної роботи студенти виконують творчі роботи згідно тематики силябусу та завдань визначених викладачем. Це завдання переважно стосуються виконання начерків та етюдів окремих частин голови та фігури людини, декоративного вирішення зображення людини тощо.</p> <p style="text-align: center;">5, 6 семестр</p> <p>Максимальна кількість балів за самостійну роботу кожного семестра – 20.</p> <p style="text-align: center;">7, 8 семестр</p> <p>Максимальна кількість балів за самостійну роботу кожного семестра – 40.</p>								
Практичні заняття	<p>Під час практичних занять студенти виконують творчі роботи згідно тематики та завдань визначених викладачем. Вимоги до виконання студентами практичних робіт подаються викладачем перед виконанням кожного завдання. Перегляд творчих робіт відбувається в кінці кожного семестру у дату затверджену на засіданні кафедри.</p> <p>Система оцінювання практичних занять визначена у Положенні про «Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника».</p> <p style="text-align: center;">5, 6 семестр</p> <p>Максимальна кількість балів за практичні заняття кожного семестра – 80.</p> <p style="text-align: center;">7, 8 семестр</p> <p>Максимальна кількість балів за практичні заняття кожного семестра – 60.</p>								
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Умови допуску до підсумкового контролю визначаються в Положенні про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (</p>								

	<p>https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozgenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf) та згідно положення «Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» розміщеного на сайті університету: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf</p> <p>Студент допускається до семестрового контролю при відсутності пропусків занять та виконанні усіх видів робіт передбачених силабусом навчальної дисципліни.</p>
<p>Підсумковий контроль</p>	<p style="text-align: center;">Вивчення дисципліни передбачає залік в кінці 5 та 8 семестра.</p> <p>Залік виставляється на останньому занятті. Оцінка у 100 – бальній шкалі формується як сума балів за практичні заняття та самостійну роботу студента.</p> <p style="text-align: center;">Вивчення дисципліни передбачає екзамен в кінці 6 та 7 семестра.</p> <p>Семестровий контроль у формі екзамену здійснюється на основі результатів роботи студента впродовж усього семестру, виставляється підсумкова оцінка за практичні заняття та самостійну роботу студента у 100 – бальній шкалі.</p> <p>При отриманні студентом від 1 до 50 балів студент повинен перездати завдання до тем занять за другим талоном. Якщо підсумкова кількість балів з дисципліни складає мінімум 51 та максимум 100 балів, студент має право скласти екзамен у разі виявлення ним бажання підвищити рейтингову оцінку з навчальної дисципліни. При цьому оцінка за екзамен виставляється на основі виконаних студентом екзаменаційних завдань і вважається остаточною.</p> <p>Присутність студента на іспиті у день його складання є обов’язковою і не залежить від принципу нарахування підсумкової кількості балів за вивчення навчальної дисципліни.</p> <p style="text-align: center;">Під час складання екзамену в кінці 6 семестра виконують живописний етюд голови людини з плечевим поясом. Живопис виконується олійними фарбами або акрилом. Формат:50x40.</p> <p>Студент повинен:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Виконати побудову голови людини згідно вимог композиції та перспективи. – Правильно передати пропорції людини. – Виявити форму голови людини засобами живопису. <p style="text-align: center;">Під час складання екзамену в кінці 7 семестра студенти виконують лінійно-конструктивну побудову фігури людини. Рисунок виконується олівцем на аркуші формату А-2.</p>

	<p>Студент повинен:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Виконати рисунок згідно з вимогами композиції та перспективи. – Правильно передати пропорції людини (конструктивна побудова). <p>Складений екзамен оцінюється у 100 –бальній шкалі.</p>
--	--

7. Політика навчальної дисципліни

Практичні роботи:

Планується виконання студентами практичних творчих робіт, начерків, етюдів тощо.

Академічна доброчесність:

Політику, стандарти та процедури дотримання академічної доброчесності визначено в таких документах ЗВО:

1. Положенні про запобігання академічному плагіату (нова редакція)у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника: <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/nova-redaktsiia-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf>

метою якого є запобігання та виявлення плагіату в наукових, навчально- і науково-методичних роботах науково-педагогічних працівників, здобувачів всіх освітніх ступенів (ОС) та форм навчання; розвитку навичок коректної роботи із джерелами інформації та впровадження практики належного цитування; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань; активізації самостійності й індивідуальності при створенні авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

2. Положенні про Комісію з питань етики та академічної доброчесності (нова редакція), <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf> , в якому зазначаються права та обов'язки комісії, вимоги до її складу та порядок роботи;

3. Кодекси честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (нова редакція), <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Кодексу-честі-Прикарпатського-національного-університету-імені-Василя-Стефаника-1.pdf> ,

в якому принцип академічної доброчесності сформульовано як один із основних принципів поведінки члена університетської громади.

Відвідування занять

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають лекції і практичні заняття курсу.

Пропуски занять відпрацьовуються шляхом підготовки індивідуальних творчих завдань (практичних робіт, начерків тощо) та опрацювання літератури із лекційних курсів.

Додаткові бали

Додаткові бали здобувачі освіти можуть отримати за домашні завдання, поглиблене вивчення певних питань за додатковою літературою з лекційних курсів; виконання додаткових завдань із практичних занять.

За рішенням кафедри здобувачам, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів тощо, можуть присуджуватися додаткові бали.

Неформальна освіта

Неформальна освіта регулюються Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 3) (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.)

<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

1. Басанець Л. В. Застосування техніки рисунка для виконання практичних завдань з рисунку натюрморту. Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Теорія та практика малюнку» для самостійної роботи здобувачів вищої освіти першого року навчання спеціальності 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво). Одеса, 2017. 25 с.
2. Білецька А. Б. Все про рисунок. Незамінний довідник для художників. Київ : Арт-Роднік, 1998. 144 с.
3. Варення Микола Васильович. Живопис. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2019. 128 с
4. Гілязова Н.М. Рисунок. Живопис. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2020. 112 с.
5. Гопцій О. Б., Матвеева П. М. Рисунок, живопис, скульптура: навч. посіб. Київ: ТОВ «ЦП «КОМПРИНТ», 2022. 178 с.
6. Гетьман Ю. А., Стельмах Л. С. Рисунок. Вивчення і зображення голови людини. Навчальний посібник для студентів . Луцьк: ЛНТУ, 2020. 92 с.
7. Москвічова Ю. О. Історія мистецтв у контексті світової культури : навчально-методичний посібник : у 3-х т. Т. 1 / Ю. О. Москвічова. Херсон : Видавництво ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 292 с.
8. Опанас Заливаха. Альбом. Івано-Франківськ, Лілея-НВ, 2016. 120 с.
9. Перепада В. В. Рисунок. Проблеми ворчості в навчальному процесі. Львів :Палітрадруку, 2003. 288 с.
10. Сухенко В., Засипкін О. «Перевірочний» метод натурального рисування. Українська Академія мистецтва. Дослідницькі та науково-методичні праці : наук. зб. Київ :Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури, 2012. Випуск 19. С. 112–124.
11. Сухенко В. О. Рисунок. Навчальний посібник. Київ : BONAMENTE, 2004. 184 с.
12. Туманов І. М. Рисунок. Живопис. Скульптура: навч. посіб. Львів : Аверс, 2010. 496 с.
13. Ятченко Ю. М. Мистецтво рисунка. Київ : НАУ, 2005. 60 с.
14. The Thomas Fisher Rare Book Library, University of Toronto, Anatomia Digital Collection (accessed August 2008). Веб. 29 Верес. 2021. URL:
<http://www.jbiocommunication.org/issues/35-1/assets/feature2/14.html>. Bernhard, Siegfried Albinus. Tabulae sceleti et musculorum corporis humani. London, 1749.
16. Historical Anatomies on the Web. Веб. 29 Верес. 2021. URL:
https://www.nlm.nih.gov/exhibition/historicalanatomies/albinus_bio.html.

Допоміжна

1. Giovanni Tommasi Ferroni. Canto Dopo Canto. SanBenedetto del Tronto. OPERA, 2021. 176 p. 14. Giovanni Civardi. Il Nudo Maschille Strutture e Metodi di Rappresentazione. Milano/Il Castello/Collane Tecniche, 1991. 224 p.
2. Ivan Lendl. Alfons Mucha. Bratislava: Slovart, 2018. 320 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського www.dnppb.gov.ua/
3. Бібліотека українських підручників <http://pidruchniki.ws/>

Викладачі

_____ доц. Сандюк В.С.

_____ ст.викл. Сандюк Л.П.

_____ доц. Попенюк Ю.А.

_____ доц. Якимечко М.Б.